

ті здійснення основної мети його формування, виникає можливість виявляти тенденцію соціально-економічних змін на підприємствах і в державі. Зокрема, в даному випадку виявляється вплив кризового стану економіки на погіршення соціального становища найманих працівників. А саме у 2013 році частка доданої вартості найманих працівників знизилася на 14,8% (33821,6 / 39680,9 ч 100 – 100), тоді як частка підприємств зросла на 2,3% (29752,8 / 29090,2 ч 100 – 100). Такі зрушення свідчать про порушення балансу соціально-економічних інтересів найманого персоналу і роботодавців як основної вимоги до формування мотиваційного механізму.

Висновки

Як свідчать дослідження і практика українських підприємств, відомі і існуючі моделі мотиваційного механізму стимулювання успішності праці ґрунтуються на класичній теорії мотивації, в основі якої лежать психологічні методи спонукання найманих працівників до високих досягнень праці. Але ця теорія однобічна, бо не вміщує методи збереження рівноваги соціально-економічних інтересів обох контрагентів соціально-трудова відносин на підприємстві і в суспільстві. Зокрема, як відомо, підприємці не зацікавлені до утримання оплати праці на рівні, еквівалентному вартості робочої сили.

Тому виникає потреба формувати новий мотиваційний механізм на принципах збереження балансу соціально-економічних інтересів персоналу і підприємств.

Запропоновані нами методи кількісного визначення балансу таких інтересів дозволили виявити на прикладі Артемівського машинобудівного заводу ПрАТ «Вістек» в умовах

економічної кризи порушення такого балансу, що призводить до зниження розподіленої частки доданої вартості найманих працівників і їхнього інтересу до ефективного розвитку бізнесу, який, до речі, утворює джерело задоволення потреб персоналу.

Список використаних джерел

1. Ковальов В.М. Методологічні підходи до визначення порогу соціальної відчуженості оплати праці в Україні (теоретичний аспект) / В.М. Ковальов, О.А. Атаєва, К.М. Шевченко // Україна: аспекти праці – науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – К., 2014. – №3. – С. 28–33.

2. Ковалев В.Н. Роль труда в формировании общественных отношений: монография / В.Н. Ковалев. – Харьков: «НТМТ», 2015. – 304 с.

3. Ковалев В.Н. Определяющая роль структуры трудового потенциала в формировании социальных распределительных отношений / В.Н. Ковалев, Е.А. Атаева // Инновационные доминанты социальной сферы: Материалы ежегодной научно-практической конференции по проблемам социально-трудова отношений 24 мая 2013. – Воронеж: Воронежский государственный педагогический университет, 2013. – С. 67–71.

4. Ковальов В.М. Трудовий потенціал регіону: розвиток, стимулювання, ефективність використання: Монографія / В.М. Ковальов, О.А. Атаєва. – МОНМС України. Українська інженерно-педагогічна академія. – Харків, 2011. – 204 с.

5. Ковальов В.М. Економічний закон оплати праці і його використання у господарській практиці України / В.М. Ковальов // Формування ринкових відносин в Україні. – Зб. наукових праць науково-дослідного економічного інституту, №9 (136), 2012. – С. 174–182.

УДК 711.455

С.В. ВАСИЛЬЧАК,
д.е.н., професор кафедри економіки та економічної безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ,
Н.М. СТРУЧОК,

к.е.н., доцент кафедри економіки і маркетингу, Львівський інститут економіки і туризму,

Стан та тенденції розвитку санаторно-курортного комплексу України

У статті проаналізовано стан та тенденції розвитку санаторно-курортного комплексу України. Висвітлена територіальна організація санаторно-курортного комплексу. Систематизовано основні проблеми розвитку галузі та окреслено ключові напрями можливих змін. Висвітлено засади розвитку санаторно-курортного обслуговування в контексті державної концепції.

Ключові слова: санаторно-курортний комплекс, лікувально-оздоровчі підприємства, проблеми розвитку, концепція розвитку, тенденції.

С.В. ВАСИЛЬЧАК,
д.э.н., профессор кафедры экономики и экономической безопасности,
Львовский государственный университет внутренних дел,
Н.М. СТРУЧОК,

к.э.н., доцент кафедры экономики и маркетинга, Львовский институт экономики и туризма,

Состояние и тенденции развития санаторно-курортного комплекса Украины

В статье проанализированы состояние и тенденции развития санаторно-курортного комплекса Украины. Освещена территориальная организация санаторно-курортного комплекса. Систематизированы основные проблемы развития отрасли и обозначены ключевые направления возможных изменений. Освещены основы развития санаторно-курортного обслуживания в контексте государственной концепции.

Ключевые слова: санаторно-курортный комплекс, лечебно-оздоровительные предприятия, проблемы развития, концепция развития, тенденции.

Status and trends medical complex Ukraine

The article analyzes the status and trends of sanatorium – resort complex of Ukraine. Highlights the territorial organization of sanatorium–resort complex. Systematized the basic problems of the industry and outlines key areas for possible changes. Deals with the principles of spa services in the context of the State concept.

Keywords: resort complex, medical–health enterprises, development of concept development trends.

Постановка проблеми. Україна з її потенційними можливостями є однією з потужних баз для жителів країн Європи в питаннях розвитку лікувально–оздоровчого туризму. В нашій країні вдало можна поєднати наявні багаті природні ресурси, сприятливий клімат (гірський і морський), багатий спектр природних мінеральних вод з метою активного відпочинку, ведення здорового способу життя, оздоровлення та лікування.

Давно відомими є бальнеологічні курорти Прикарпаття, Закарпаття, Полтавщини та Поділля. Своїми грязьовими курортами славиться Одещина та Херсонщина. Проте інтенсивний розвиток підприємств лікувально–оздоровчого спрямування припадає, на жаль, на 70–90–ті роки минулого століття. Сьогодні потужна матеріально–технічна база, діагностичне обладнання через стан та рівень їх старіння використовуються не у повній мірі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням розвитку та становлення лікувально–оздоровчого бізнесу в Україні присвячені праці багатьох вчених, зокрема М.В. Багрова, В.Д. Безносюка, М. Бойко, Н.М. Влащенко, С. Ветітнева, Н.І. Коніщевої, Г.В. Казачковської, А. Мазаракі, М.О. Мельниченко. Проте ряд проблем ще потребують вирішення та дослідження, зокрема фактори впливу на ефективність функціонування санаторно–курортного комплексу України та його розвиток. Актуальність дослідження тенденцій розвитку лікувально–оздоровчих підприємств України не викликає сумніву.

Мета статті полягає у дослідженні та виокремленні тенденцій та перспектив розвитку лікувально–оздоровчого комплексу України.

Виклад основного матеріалу. Санаторно–курортний комплекс – це сукупність закладів для оздоровлення та відпочинку за допомогою природних факторів, а також заходів лікувального та лікувально–профілактичного характеру [4]. Територіальна організація санаторно–курортного комплексу наведена поєднанням рекреаційних ресурсів, рекреантів, закладів їх розміщення, місць розселення персоналу обслуговування, підприємств інфраструктури та інших закладів, які забезпечують умови для відпочинку і оздоровлення населення. Сукупність закладів санаторно–курортного комплексу становлять: санаторії, пансіонати з лікуванням, санаторії–профілакторії, будинки і пансіонати відпочинку, інші оздоровчі заклади [3].

Найбільш гострою проблемою для лікувально–оздоровчого комплексу України виступає форма власності, адже за часів незалежності України певний відсоток таких підприємств ще залишається у державній власності, а рівень державного фінансування бажає бути кращим. Тому в Україні за досліджуваний період (1995–2013) кількість підприємств лікувально–оздоровчого комплексу зменшилася з 3841 одиниці у 1990 році до 2829 одиниці у 2013 році (рис. 1).

Частка різних типів підприємств санаторно–курортного комплексу України у 2013 році при порівнянні з 1990 роком суттєво змінилася (рис. 2, 3). Гостро простежується негативна тенденція до зменшення кількості лікувально–оздоровчих підприємств. Аналіз даних показує зменшення в 2013 році при порівнянні до 1990 року кількості санаторіїв та профілакторіїв на 8,7% у структурі загальної кількості підприємств санаторно–курортного комплексу України, проте у кількісному еквіваленті у 2013 році при порівнянні до 1990 року кількість підприємств даного типу зменшилася на 393 одиниці.

Проте за досліджуваний період спостерігається зростання кількості пансіонатів з лікуванням, а саме з 0,8% у 1990 році від загальної кількості всіх підприємств до 1,3% у 2013 році. Спостерігається зростання частки санаторіїв у загальній кількості підприємств санаторно–курортного комплексу України, з 12,3% у 1990 році до 15,5% у 2013 році, але у кількісному еквіваленті простежується зменшення у 2013 році при порівнянні з 1990 роком на 33 одиниці.

Проведені дослідження дають змогу виокремити комплекс проблем, які унеможливають ефективний розвиток лікувально–оздоровчих підприємств, а саме:

- відсутність ефективного державного механізму економічного розвитку лікувально–оздоровчих підприємств в Україні;
- зношеність основних фондів, низька якість послуг у зв'язку із низьким рівнем заробітної плати;
- відсутність належного рівня маркетингового забезпечення лікувально–оздоровчої сфери;
- низький рівень менеджменту на підприємствах;
- незадовільний стан транспортного сполучення.

Для збалансованого розвитку лікувально–оздоровчих підприємств України достатньо очевидним є необхідність підтримки з боку держави як складової розвитку туризму. Джерелами фінансування інвестиційних проектів з метою модернізації та відновлення іміджу підприємств лікувально–оздоровчого характеру можуть бути як зарубіжні, так і вітчизняні інвестиційні партнери.

Одним з механізмів забезпечення належного розвитку лікувально–оздоровчих підприємств може бути комплексна державна підтримка. З метою вдосконалення системи лікувально–оздоровчої реабілітації в сучасних економічних умовах відповідно до Державної концепції розвитку санаторно–курортної справи запропоновано:

1. Реалізацію проектів комплексного розвитку курортів.
2. Створення конкурентоспроможного на внутрішньому та зовнішньому ринках лікувально–оздоровчого продукту.
3. Забезпечення функціонування мережі санаторно–курортних підприємств для лікування та оздоровлення громадян, у тому числі тих, які відповідно до законодавства України

Рисунок 1. Динаміка зміни санаторно-курортних і оздоровчих закладів України за 1990–2013 роки [2; 3, с. 455]

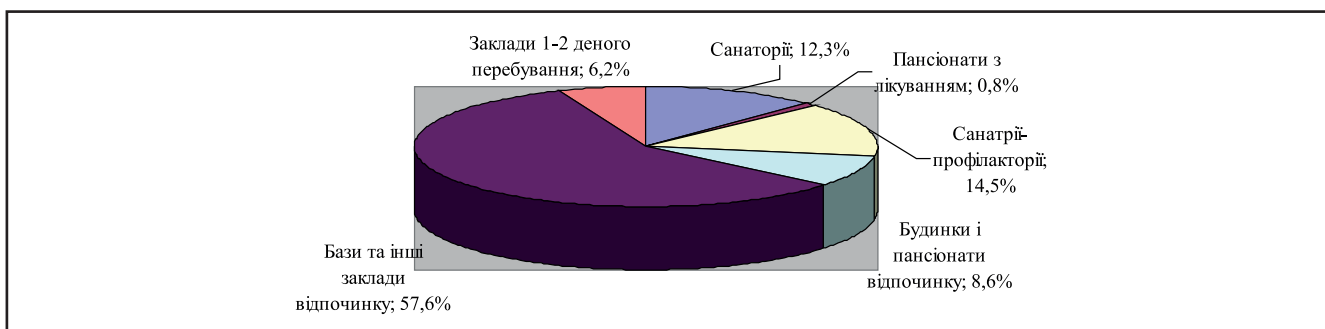

Рисунок 2. Частка різних типів підприємств санаторно-курортного комплексу України у загальній кількості, 1990 рік [2, 3, с. 455]

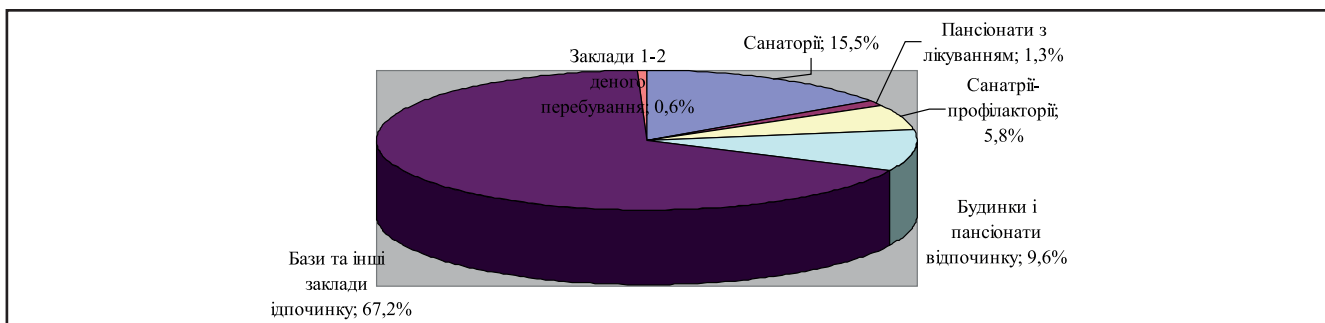

Рисунок 3. Частка різних типів підприємств санаторно-курортного комплексу України у загальній кількості, 2013 рік [2, 3, с. 455]

мають право на безоплатне або пільгове курортне лікування та оздоровлення.

4. Упорядкування мережі оздоровчих і санаторно-курортних закладів.

5. Раціональне використання ліжкового фонду на основі вдосконалення ресурсно-нормативної бази санаторно-курортних підприємств, стандартів діагностики та лікування, диференційованих підходів до термінів санаторно-курортного лікування, впровадження сучасних ресурсозберігаючих та природоохоронних технологій.

6. Поліпшення якості послуг з розміщення, санаторно-курортного та іншого обслуговування у курортно-рекреаційних закладах.

7. Створення скоординованої підпрограми з вивчення потреб населення України в санаторно-курортній допомозі [5].

Висновки

Дослідження стану лікувально-оздоровчого комплексу України підтверджує достатньо негативну тенденцію, що

охопила дану сферу, причиною якої є неефективна система управління, невисокий рівень платоспроможного попиту населення та відсутність комплексної програми маркетингу. За таких умов стратегічною метою підприємств сфери лікувально-оздоровчого комплексу є пошук та впровадження ефективних стратегій та механізмів, які будуть спрямовані на підвищення якості всіх видів послуг та їх конкурентоспроможності як на вітчизняному, так і на світовому ринках.

Список використаних джерел

1. Колесник О.О. Оцінка стану санаторно-курортного комплексу та його впливу на розвиток туристичної діяльності України / О.О. Колесник // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2008. – №3 (45). – С. 264–270.
2. Статистичний збірник. Україна у цифрах за 2013 рік – К.: Державний комітет статистики, 2014.
3. Стратегічний розвиток туристичного бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко, С.В. Мельниченко, М.Г. Бойко та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 596 с.

УДК 659075.0

О.Г. ГОНЧАРЕНКО,
к.е.н., доцент

Економічна ефективність використання ресурсного потенціалу виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи України

Досліджено формування та ефективність використання ресурсного потенціалу державних підприємств виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи України. Проведено аналіз динаміки окремих видів ресурсів та рівня забезпеченості ними підприємств, а також розраховано показники ефективності використання основних фондів за галузевою ознакою.

Ключові слова: ресурси, потенціал, основні засоби, економічна ефективність.

О.Г. ГОНЧАРЕНКО,
к.э.н., доцент

Экономическая эффективность использования ресурсного потенциала производственного комплекса уголовно–исполнительной системы Украины

Исследованы формирование и эффективность использования ресурсного потенциала государственных предприятий производственного комплекса уголовно–исполнительной системы Украины. Проведен анализ динамики отдельных видов ресурсов и уровня обеспеченности им предприятий, а также рассчитаны показатели эффективности использования основных фондов по отраслевому признаку.

Ключевые слова: ресурсы, потенциал, основные средства, экономическая эффективность.

O.GONCHARENKO,
Ph.D., economic sciences, Assistant Professor

Economic efficiency of resource potential industrial complex penal system of Ukraine

Formation of efficiency and resource potential of public enterprises manufacturing complex penal system of Ukraine. The analysis of the dynamics of certain types of resources and provision of their enterprises and calculated performance of fixed assets on an industry basis.

Keywords: resources, potential, basic tools, economic efficiency.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших завдань управління виробничим комплексом є формування виробничих систем на такому рівні, який би забезпечив їх ритмічну роботу і надав можливість залучати до суспільно–корисної праці максимальну кількість засуджених. До складу виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи України входять 112 підприємств установ виконання покарань з промисловим напрямком діяльності, 168 майстерень, 12 підприємств установ виконання покарань із сільськогосподарським профілем виробництва та 150 підсобних господарств. У складі промислових підприємств 10 спеціалізованих швейних підприємств, 6 займаються видобутком граніту, інші виготовляють широкий спектр продукції сільгоспмашинобудування, литво, ковани вироби, кран–балки, автопричепа, стовпи вуличного освітлення, резервуари, фільтри, широкий спектр архітектурно–будівельних виробів, меблі, електротехнічну та кабельно–провідникову продукцію тощо. До початку реформ у країні виробничий комплекс Державної кримінально–виконавчої служби України являв собою сукупність стабільно функціонуючих підприємств з налагодженими кооперативними зв'язками.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам формування і ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств присвячено багато праць вітчизняних

і закордонних вчених (В.М. Бондаренко [1], О.М. Вишнеvsька [2], О.І. Гуторов [3], Л.А. Колеснікова [4], Н.С. Краснокутська [5], Н.С. Матвеева [6] та ін.), але недостатньо досліджені питання економічної ефективності використання ресурсного потенціалу державних підприємств виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Причиною низької рентабельності виробництва кримінально – виконавчої системи, в тому числі, були загальноекономічні і політичні чинники, які Л. Колеснікова характеризувала як «високий ступінь агресивності середовища розвитку бізнесу, обумовленого демотивуючими «правилами гри», встановленими на державному рівні. Під агресивним характером середовища розвитку бізнесу розуміють такий тип впливу, який спонукає підприємства постійно орієнтуватися на виживання, а не на розвиток. При цьому сама держава виступає відносно підприємств не як партнер, який володіє правом встановлення і контролю виконання «справедливих» правил гри, а як хижак, змушуючи підприємства відноситись до держави відповідним чином» [4]. Ця тенденція повною мірою відноситься і до виробничого комплексу. Поряд із реалізацією комплексу заходів державної підтримки виробничого комплексу кримінально–виконавчої системи і прийняттям відповідних нормативно–правових ак-